

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

Giften, leningen en lidmaatschapsrechten

Hoe haalt u (als maatschappelijke organisatie of bewonersorganisatie) het geld op om een buurthuis over te nemen of een wijkonderneming op te richten? Hoe zorgt u voor het geld om door te gaan met uw activiteiten? Giften, leningen en lidmaatschapsrechten bieden hiervoor een oplossing.

Aanleiding

Organisaties met een maatschappelijk doel hebben in vergelijking tot bedrijven moeilijk toegang tot kapitaal, omdat zij vaak geen reguliere leningen kunnen krijgen. Hun winstmarges zijn veelal laag en het zijn voor banken risicovolle investeringen. Om de activiteiten van een maatschappelijke organisatie alsnog te financieren kunnen maatschappelijke organisaties en wijkondernemingen gebruik maken van giften, leningen en lidmaatschapsrechten. Dit informatieblad biedt informatie en voorbeelden over deze vormen van financiering.

Giften

Giften zijn een gebruikelijke vorm van financiering voor stichtingen en verenigingen. Ook bedrijven mogen giften ontvangen. Het voordeel van giften is dat ze niet terug betaald hoeven te worden en er geen rente over hoeft te worden betaald. Het nadeel is echter dat het moeilijk kan zijn om giften te blijven aantrekken.

Als uw organisatie een stichting is en de status heeft gekregen van een algemeen nut beogende instelling (ANBI), dan betaalt u geen schenkelasting over ontvangen giften. Bovendien kunnen donateurs hun gift aan een ANBI aftrekken van hun inkomstenbelasting. Verenigingen die in aanmerking komen voor de titel sociaal belang behartigende instellingen (SBBI) betalen ook geen schenkelasting. Voor overige organisaties geldt een belastingvrijstelling voor de eerste €2.012 (2012).

Leningen

Elke organisatievorm mag lenen en leningen verstrekken. Een onderhandse lening is een lening waarbij de organisatie geld leent van één of meerdere geldgevers en er direct contact is tussen de organisatie en geldgever(s). Zo kan een stichting bijvoorbeeld geld lenen van een bedrijf of particulier. Een obligatielening is een lening van een aantal jaar, het bewijsstuk dat er een lening is aangegaan heet een obligatie.

Uw organisatie heeft veel vrijheid om zelf de voorwaarden van de lening te bepalen. De eindtermijn kunt u geheel zelf bepalen. De lening hoeft bijvoorbeeld geen vaste eindtermijn te hebben. De rente mag u ook zelf bepalen. U kunt een renteloze lening aanvragen, een lening met jaarlijkse rente, of een lening waar pas na de eerste paar jaar rente op wordt betaald. De rente kan tussentijds worden uitgekeerd of in één keer bij aflossing van de lening. U kunt de schuld geleidelijk aflossen of in één keer aan het eind van de termijn. In het geval van obligatieleningen hebt u de extra mogelijkheid om de schuld af te lossen bij 'uitloting' waarbij jaarlijks een deel van de obligaties wordt uitgeloot en volledig afgelost.

Voorbeeld: atletiekvereniging met obligatieleningen

Een atletiekvereniging wil een nieuwe baan aanleggen en hiervoor €20.000 aantrekken. Het bestuur denkt het geld binnen tien jaar terug te kunnen verdienen aan extra baanhuur en de inkomsten uit atletiekwedstrijden. De vereniging geeft 100 obligaties ter waarde van €100 uit aan haar leden en 200 obligaties ter waarde van €50. Zo kunnen leden naar vermogen investeren in de vereniging. Bij het aangaan van de obligatielening ontvangt een lid een bewijsstuk dat hij de lening is aangegaan. Hier staat o.a. de termijn van de lening op de rente en de procedure voor rente-uitkering en aflossing. In dit voorbeeld geeft de vereniging een lening van tien jaar uit die renteloos is in de eerste 3 jaar en een rente van 2.5% heeft na de eerste 3 jaar. Na de eerste vijf jaar vindt elk jaar een loting plaats waarbij 20 €100 obligaties worden uitgeloot en 40 €50 obligaties. De 60 uitgelote obligaties worden in dat jaar volledig afgelost en de rente, die de leden vanaf de eerste drie jaar op de obligatie hebben verdiend, wordt tegelijk uitgekeerd. In het tiende jaar worden de laatste 60 obligaties afgelost met de bijbehorende rente-uitkeringen en is de vereniging vrij van schuld.

Uw notaris of bank kan u verder helpen met het aangaan van onderhandse leningen of het uitgeven van obligatieleningen. Online staan bovendien veel modelcontracten en voorbeelden.

Lidmaatschapsrechten

Een collectieve moestuin kan buurtbewoners samen brengen en kinderen een extra speelplek geven. De tuin kan tegelijk ook winstmakend zijn via de verkoop van groenten. Hiermee kan de moestuin rendabel draaien. De oprichting van de moestuin vergt echter een grote hoeveelheid startkapitaal en toewijding van haar leden. Lidmaatschapsrechten, ook wel ledenaandelen genoemd kunnen hiervoor een uitkomst bieden.

Bij lidmaatschapsrechten kopen mensen een lidmaatschapsrecht in een organisatie en worden daarmee eigenaar van een klein stukje van de organisatie. De twee rechtsvormen waarbij lidmaatschapsrechten uitgegeven kunnen worden en die relevant zijn voor bewonersbedrijven zijn de coöperatie en de geflexibiliseerde besloten vennootschap (BV).

Coöperaties worden vaak opgericht om het collectieve belang van hun leden te behartigen. Men kan lid worden van een coöperatie door een lidmaatschapsrecht in de coöperatie te kopen (zie publicatie 'Oriëntatie op rechtsvormen'). Een lid verwerft hiermee een stem in de organisatie, de mogelijkheid om in het bestuur te zitten' en de mogelijkheid om mee te delen in de baten die de organisatie realiseert. Dit zijn de collectieve baten waar iedereen in

¹ In sommige organisaties kunnen, mits de statuten dit toelaten, ook niet-leden tot bestuurder worden benoemd.

meedeelt (speelplek/contact met burenen), maar ook individuele baten zoals het uitkeren van dividend (van de winst van de verkoop van groenten) of het recht op bepaalde diensten (zelf groenten mee naar huis mogen nemen). Leden kunnen meerdere lidmaatschapsrechten kopen en hiermee de organisatie naar vermogen steunen. Elk lid heeft altijd maar 1 stem. Wel kan de organisatie de verdeling van de baten zo regelen dat leden die meer hebben geïnvesteerd ook meer terugkrijgen.

De BV is per 1 oktober 2012 geflexibiliseerd waardoor deze makkelijker te gebruiken is voor bewonersbedrijven. Een BV heeft aandeelhouders die aandelen kopen in de BV. Aandeelhouders kunnen onder de nieuwe wet verschillende rechten hebben afhankelijk van de statuten van de BV. Zo kunnen zij alleen stemrecht hebben, alleen winstrecht (dividend uitgekeerd krijgen), of allebei. Een notaris kan u hiermee verder helpen.

Lidmaatschapsrechten vergen actieve leden die bereid zijn te investeren en risico te lopen. Er bestaat natuurlijk altijd een kans dat de onderneming niet succesvol wordt. Het voordeel van een organisatie die met lidmaatschapsrechten is gefinancierd, is brede draagkracht en steun van de leden. Om met de grote hoeveelheid leden om te gaan moeten de rechten/plichten van de leden en het bestuur echter wel goed worden vormgegeven in de statuten. Het

moet duidelijk zijn hoe leden hun investering terug kunnen krijgen (het lidmaatschapsrecht wordt dan terug gekocht door de organisatie). In het voorbeeld van de pub in Hudswell kan dit al na één jaar. Het is ook mogelijk om vast te leggen dat het lidmaatschapsrecht wordt terug gekocht één jaar nadat een lid heeft aangegeven dit te willen. Bovendien kunt u vastleggen of lidmaatschapsrechten onderling verhandelbaar zijn. Een notaris kan u helpen met het opstellen van de statuten.

Lidmaatschapsrechten zijn het makkelijkst in te voeren bij het oprichten van een organisatie. Het is echter ook mogelijk om ze te introduceren bij een reeds bestaande organisatie. Zo kan een organisatie een zijtak oprichten en deze met lidmaatschapsrechten financieren. Het bestuur van de zijtak is dan vaak semiautonom, omdat de leden van de zijtak zeggenschap krijgen over dit onderdeel van de organisatie. Deze verandering moet altijd in de statuten en/of het huishoudelijk reglement worden vastgelegd.

Overzicht van rechtsvormen en financieringsvormen

Dit overzicht bevat de globale werking van de verschillende rechts- en financieringsvormen. Bij het maken van een keuze tussen de voor u geschikte rechtsvorm raden wij u aan informatie in te winnen bij de notaris of Kamer van Koophandel.

	Stichting	Vereniging	Coöperatie	Geflexibiliseerde BV
Doel	Realiseert een maatschappelijk doel	Samenwerken om een doel te bereiken	Vereniging met winstoogmerk dat de belangen van haar leden behartigt	Bedrijf met winstoogmerk
Leden	Heeft een bestuur met minimaal 1 bestuurslid. Heeft geen leden, wel aangeslotenen	Minimaal 2 leden	Minimaal 1 aandeelhouder	
Bestuur	Het bestuur is in principe verantwoordelijk voor alles. De stichting bepaalt zelf over de rechten van aangeslotenen en legt dit vast in het huishoudelijk reglement	Het bestuur is verantwoordelijk voor de dagelijkse zaken. Via Algemene (Leden)Vergaderingen beslissen leden over de continuïteit van de vereniging inclusief het benoemen van bestuursleden	Het bestuur is verantwoordelijk voor de dagelijkse zaken. Via Algemene (Leden)Vergaderingen beslissen leden over de continuïteit van de vereniging inclusief het benoemen van bestuursleden. Veel vrijheid om zelf regels in statuten op te nemen. Regels over lidmaatschapsrechten worden hierin vastgelegd	Bestuurders verantwoordelijk voor dagelijkse zaken. Aandeelhouders zijn eigenaar en hebben invloed via de Algemene Vergadering van Aandeelhouders
Aansprakelijkheid	Het bestuur is niet zelf aansprakelijk voor schulden tenzij er sprake is van onbehoorlijk bestuur	Als de vereniging bij de Kamer van Koophandel staat ingeschreven zijn bestuurders niet zelf aansprakelijk voor schulden tenzij er sprake is van onbehoorlijk bestuur	Als de coöperatie staat ingeschreven met uitsluiting van aansprakelijkheid (U.A.) zijn leden niet zelf aansprakelijk voor schulden. Dit moet u wel zelf laten regelen. Beperkte aansprakelijkheid (B.A.) is ook mogelijk	Bestuurders zijn in beginsel niet aansprakelijk, tenzij er sprake is van wanbestuur
Financiën	giften/leningen	giften/leningen	giften/leningen/lidmaatschapsrechten	giften/leningen/aan-delen
	Aangeslotenen betalen een aangeslotene-vergoeding	Leden worden lid door contributie te betalen	Leden kopen lidmaatschapsrechten en betalen evt. ook contributie om lid te worden	Kapitaal verdeeld onder aandeelhouders die dit worden door aandelen te kopen
	Winst moet worden uitgegeven aan het doel en mag niet aan leden worden uitgekeerd	Winst wordt belastingvrij als dividend aan leden uitgekeerd	Winst wordt aan leden uitgekeerd als dividend	
	Krijgt belastingvoordelen als zij wordt aangemerkt als Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI)	Krijgt belastingvoordelen als zij wordt aangemerkt als Sociaal Belang Behartigende Instelling (SBBI)	Mag geen subsidie ontvangen	
	Betaalt vennootschapsbelasting als het een onderneming heeft. BTW betaling is afhankelijk van de specifieke situatie	Betaalt vennootschapsbelasting en BTW		

Financieel plan

Bij het aantrekken van financiering via giften, leningen en/of lidmaatschapsrechten is het belangrijk om een duidelijk ondernemingsplan aan investeerders voor te kunnen leggen. In dit plan

staan de doelen, de doelgroep, en de activiteiten van de organisatie inclusief een levensvatbaar financieel plan. Kijk voor meer informatie goed naar soortgelijke initiatieven en op de website van de Kamer van Koophandel (www.kvk.nl).

Engels voorbeeld lidmaatschapsrechten: Van failliete pub tot bruisend dorpshart

De pub de George and Dragon in het Engelse dorp Hudswell sloot in 2008 haar deuren. Hiermee verdween de enige pub in het dorpje en een belangrijke ontmoetingsplek voor de inwoners van Hudswell. Een jaar later besloot een groep inwoners de pub nieuw leven in te blazen. Zij richtten een coöperatie op en zochten investeerders. Voor minimaal €600 en maximaal €25.000 kon men in de coöperatie investeren en eigenaar worden van een stukje van de onderneming. Begin 2010 had de coöperatie 140 leden en €270.000 aangetrokken. Samen met €81.000 subsidie was dit genoeg om de pub te kopen van de bank en deze te renoveren.

Inmiddels is de pub weer open in een compleet nieuw jasje en wordt gerund door een uitbater die de pub huurt. De pub heeft gratis WiFi en huisvest een bibliotheek. Daarnaast is een deel van de grote tuin opgesplitst in volkstuintjes die worden verhuurd. De pub is beschikbaar voor allerlei activiteiten en in een aanbouw is een kleine winkel opgericht die door vrijwilligers wordt gerund in de hoop later iemand in dienst te kunnen nemen. Dit is voor het eerst in 30 jaar dat het dorp een winkel, postkantoor en zelfs stomerijdiensten heeft.

De coöperatie heeft een bestuur van 12 mensen waarvan één derde elk jaar af-/aantreedt. Leden hebben inspraak mogelijkheden op algemene ledenvergaderingen en minstens 40% van de leden moet in Hudswell zelf wonen. Leden kunnen na een jaar hun lidmaatschapsrechten terugverkopen en hun oorspronkelijke inleg terugkrijgen. Om dit risico te dekken, bouwt de coöperatie reserves op en een wachtlijst van geïnteresseerde potentiële leden. Hoewel het startkapitaal van lidmaatschapsrechten komt, wordt de pub nu geacht als winstmakend bedrijf te draaien. Van de winst keert de coöperatie jaarlijks 3,5-5% dividend uit aan haar leden en investeert in maatschappelijke doelen in het dorp. De coöperatie heeft bovendien grote toekomst plannen, zoals het uitbreiden van de pub met een Bed&Breakfast.

Van de bovengenoemde financieringsvormen zijn leningen en lidmaatschapsrechten een goed middel om een grote hoeveelheid geld aan te trekken daar waar een kleine groep mensen dit kapitaal niet heeft en velen baat hebben bij de investering. Het geld om leningen terug te betalen en dividend uit te keren moet echter wel worden terug verdiend. Een organisatie moet een goed financieel plan hebben en rendabel kunnen draaien nadat de investering is gedaan. Houdt een degelijke, transparante boekhouding bij voor het uitkeren van dividend en het aflossen van schulden. Er bestaan in Nederland verschillende crowdfunding websites, zoals www.voorjebuurt.nl, waar investeerders kunnen investeren in projecten/bedrijven. De websites zijn meestal gericht op giften en leningen, maar ook aandelen kunnen hierop worden verkocht. Het is goed mogelijk om deze websites te gebruiken om verschillende vormen van financiering

aan te trekken. Wel is het belangrijk om duidelijk te maken om welke vorm van financiering het gaat en wat de voorwaarden van de investering zijn.

Amelandse Energie Coöperatie

De Amelandse Energie Coöperatie heeft als doel om Ameland volledig van duurzame stroom te voorzien. De AEC heeft 3 jaar na oprichting inmiddels 1.000 lidmaatschapsrechten à €50 verkocht aan haar 225 leden. Daarnaast heeft zij ongeveer 1.000 klanten aan wie zij groene stroom levert die wordt ingekocht bij een duurzame leverancier. Dit levert winst op voor investeringen in het opwekken van groene stroom op Ameland zelf. De AEC heeft een vrijwillig bestuur en heeft één betaalde medewerker in dienst.

Colofon

Dit is een uitgave van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Programma Ondernemend Maatschappelijk Initiatief

Contactpersoon:
Bianca Lubbers, ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Voor vragen naar aanleiding van deze uitgave kunt u contact opnemen met het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelatie via maatschappelijkInitiatief@minbzk.nl.

Voor meer informatie zie: www.wijkondernemingen.nl
www.communityplanning.net (case study Pub voorbeeld)
www.communityshares.org.uk (Engelse voorbeelden)

Maart 2013 | B-18452